

Boj proti hluku ve stavebnictví

Vystavení hluku při práci může vyvolat nevratné poškození sluchu, pracovní úrazy a může být také jedním z faktorů, který napomáhá k rozvoji jiných zdravotních problémů. Tento informační list obsahuje základní údaje pro boj proti hluku ve stavebnictví v období před zahájením samotných prací na staveništi i během nich.

Hluk ve stavebnictví

Ve stavebnictví existuje řada úkonů, které jsou spojeny s hlukem. Dělníci mohou být vystaveni nejenom hluku, který způsobuje jejich vlastní práce, ale také hluku z okolí nebo hluku vyvolávanému plněním jiných konkrétních pracovních úkolů na staveništi. K hlavním zdrojům hluku patří:

- nástroje působící nárazy (například zařízení na rozbíjení betonu),
- používání výbušnin (pomůcky k trhacím pracím),
- pneumaticky poháněná zařízení,
- spalovací motory.

Boj proti hluku na staveništi – před zahájením prací

Opatření proti hluku je třeba plánovat

- ve stádiu projektové přípravy – navrhovat práce způsobující minimální hluk,
- ve stádiu organizační přípravy – plánovat odpovídajícím způsobem řízení staveniště a kontrolu rizik,
- ve stádiu výběrových řízení – zajistit, aby dodavatelé splňovali požadavky, které na ně kladou právní předpisy,
- ve stádiu výstavby – vyhodnocovat rizika, eliminovat je nebo je mít pod kontrolou a provádět revize hodnocení rizik.

Před zahájením prací na staveništi

- aplikovat zásadu zajišťování takových dodávek strojního a pracovního zařízení, která budou omezovat hluchost (nákup a nájem),
- stanovit požadavky na omezení hluchosti ve specifikaci k výběrovým řízením (minimálním požadavkem je splnění národních právních předpisů),
- plánovat práci takovým způsobem, aby se minimalizovalo vystavení pracovníků účinkům hluku,
- aplikovat program pro kontrolu hluchosti (například prostřednictvím řádného plánování, školení, zavádění jednotlivých činností, prostorového uspořádání staveniště, údržbářských činností).

Príslušné právní předpisy

- Směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
- Směrnice 2003/10/ES Evropského Parlamentu a Rady ze dne 6. února 2003 o minimálních požadavcích na ochranu zdraví a bezpečnost s ohledem na vystavení pracovníků rizikům fyzikálního charakteru (hluk),
- Směrnice Rady 89/656/ES ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných pracovních prostředků zaměstnanci při práci.

Směrnice stanovují minimální požadavky ve formě norem pro bezpečnost a ochranu zdraví a při práci. Právní předpisy na národní úrovni mohou vyžadovat plnění přísnějších norem, a proto se doporučuje jednotlivé případy konzultovat s příslušnými kompetentními úřady. Existují i další směrnice, které mohou být relevantní pro tuto problematiku¹. K dispozici jsou také harmonizované normy (například pro měření emisí hluku).

Boj proti hluku na staveništi

Jakmile začnou práce na staveništi, je nutné aktivně bojovat proti hluku. Tato činnost má čtyři fáze:

- **Hodnocení** – je třeba, aby odpovědná osoba vyhodnotila rizika vyplývající z hluku.
- **Eliminace** – odstranění zdrojů hluku ze staveniště.
- **Kontrola** – zavedení takových opatření, která budou zabraňovat vystavení hluku, přičemž osobní prostředky pro ochranu sluchu se považují až za poslední možnost.
- **Revize** – kontrola situace za účelem zjištění případných změn, ke kterým v práci došlo, a následující přizpůsobení dříve provedeného hodnocení a opatření proti hluku.

Hodnocení

Je třeba vyhodnotit vystavení pracovníků účinkům hluku. Zvláštní pozornost je třeba věnovat níže uvedeným bodům.

- Pracovníci a jejich expozice hluku, včetně následujících aspektů:
 - úroveň, typ a délka trvání expozice, a to včetně expozice jednorázově vzniklému nebo nárazovému hluku, jakož i vyhodnocení toho, zdali pracovník patří do určité rizikové skupiny,
 - dle možností vyhodnocení dopadů na zdraví a bezpečnost pracovníků u interakcí mezi hlukem a vibracemi, jakož i hlukem a ototoxickými látkami (látkami, které mohou poškodit sluchové ústrojí),
 - rizika pro zdraví a bezpečnost pracovníků vznikající v situacích, kdy není slyšet výstražné signály nebo poplašná zařízení,
 - rozsah vystavení hluku mimo normální pracovní dobu, kdy ještě platí odpovědnost zaměstnavatele.
- Technické údaje a informace, včetně následujících položek:
 - informace o emisích hluku poskytované výrobcí pracovního zařízení,
 - existence jiného pracovního zařízení, které bylo konstruováno se zvláštním zřetelem ke snížení emisí hluku,
 - příslušné informace vyplývající z kontroly zdravotního stavu,
 - dostupnost vhodných prostředků pro ochranu sluchu.

Eliminace hluku

Ve všech případech, kdy to je možné, je třeba vytváření hluku vyloučit. Toho cíle je možné dosáhnout změnou stavebních postupů nebo pracovních metod. V případech, kdy hluk vyloučit nelze, je třeba ho mít pod kontrolou.

Kontrola

Ochrana pracovníků před hlukem se skládá ze tří stupňů s použitím technických a organizačních opatření:

- protihluková opatření u zdroje,

¹ Například směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/37/ES z 22. června 1998 o sblížování právních předpisů členských států týkající se strojních zařízení.

- kolektivní opatření včetně změny organizace práce,
- osobní ochrana sluchu.

Protihluková opatření u zdroje

K tomuto typu opatření patří:

- používání strojů s nižšími emisemi hluku,
- eliminace nárazů kovu na kov,
- používání tlumících prvků a izolace vibrujících součástí,
- montáž tlumičů hluku,
- provádění preventivní údržby – při opotřebenosti součástek se může hlučnost zvýšit.

Kolektivní opatření

Za účelem snížení expozice hluku u všech, jimž toto nebezpečí hrozí, lze podniknout určitá opatření, která budou doplňovat výše uvedené postupy. Na staveništích s více než jedním dodavatelem je zcela nezbytné mít koordinátora. Kolektivní opatření jsou následující:

- izolace hlučných postupů a omezený přístup do hlučných prostorů,
- přerušení přenosu hluku vzduchem pomocí ohrazení hlučných prostorů a vytvoření protihlukových bariér,
- použití absorbujících materiálů, které sníží intenzitu odraženého zvuku,
- potlačování hluku pocházejícího z podloží a z vibrací pomocí systému plovoucích desek,
- organizace práce s důrazem na to, aby čas strávený v hlučných prostorech byl minimální,
- plánování hlučných činností tak, aby v jejich průběhu bylo přítomno minimum pracovníků,
- aplikace takových pracovních harmonogramů, které zajistí kontrolu expozice hluku.

Osobní ochrana sluchu

Osobní ochranné pracovní prostředky proti hluku mají být použity až jako poslední možnost. V situacích, kdy se přistoupí k jejich používání, je nutné zajistit následující:

- osobní ochranné pracovní prostředky pro ochranu sluchu musí být personálem používány a toto jejich používání musí být skutečně vyžadováno,

- osobní ochranné pracovní prostředky pro ochranu sluchu musí odpovídat příslušnému charakteru a typu práce a úroveň hluku musí být kompatibilní s ostatními ochrannými prostředky,
- je třeba, aby pracovníci měli výběr vhodných osobních ochranných pracovních prostředků pro ochranu sluchu a aby si tudíž mohli vybrat takové, které pro ně budou nejpohodlnější,
- je třeba poskytnout školení o používání, skladování a údržbě osobních ochranných pracovních prostředků pro ochranu sluchu.

Potřeba zapojit samotné pracovníky

Dělníci na staveništi často velmi dobře vědí o konkrétních problémech s hlukem a o možném řešení těchto problémů. V rámci hodnocení je třeba také konzultovat se zaměstnanci, nebo jejich zástupci a projednat s nimi aplikaci protihlukových opatření.

Revize

Práce na staveništích podléhá častým změnám. Je nutné často provádět revizi hodnocení rizik a odpovídajícím způsobem přizpůsobovat kontrolní opatření.

Školení

Významnou součástí boje proti hluku je školení. K osobám, které je třeba školit, patří tyto skupiny:

- pracovníci provádějící měření hluku,
- pracovníci připravující dokumentaci k výběrovým řízením s cílem zajistit, aby dodavatelé mysleli na opatření proti hluku,
- vedoucí pracovníci, kteří musí plnit své povinnosti v oblasti kontrolní a dokumentační,
- dělníci, kteří musí vědět, jak a proč mají využívat pracovní vybavení a protihluková opatření, aby bylo jejich vystavení hluku minimální.

Školení musí být co nejvíce konkrétní. Stavební dělníci jsou často schopni vykonávat práce různého charakteru a používají proto mnoho různých typů nástrojů. Musí vědět, jak minimalizovat svoji expozici hluku vytvářenému každým z těchto nástrojů. Zvláštní pozornost je třeba věnovat novým pracovníkům.

Sledování zdravotního stavu

Pracovníci mají právo na odpovídající sledování svého zdravotního stavu². V případech, kdy probíhá sledování zdravotního stavu, například preventivní vyšetřování sluchu, platí požadavky na individuální dokumentaci zdravotního stavu a na sdělování těchto informací pracovníkům. Údaje získané ze sledování je třeba využít pro revizi hodnocení rizik a protihlukových opatření.

Další informace

Tento informační list byl připraven pro účely Evropského týdne pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci 2004. Další informační listy z této řady, jakož i jiné zdroje informací vztahujících se ke stavebnictví, jsou k dispozici na internetové adrese <http://ew2004.osha.eu.int>. Informační zdroje na této adrese jsou průběžně aktualizovány a rozšiřovány. Informace o právních předpisech EU týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví se nacházejí na internetové adrese <http://europe.osha.eu.int/legislation/>.

² V situacích stanovených národními právními předpisy v kontextu „rámcové“ směrnice 89/391/ES a speciální „hlukové“ směrnice 2003/10/ES.